

Murtuzun Nağılı

© Azərbaycan Nağılları. 5 cildə, 5-ci cild.
Azərbaycan SSR EA Nəşriyyatı, Bakı - 1964

Biri var idi, biri yox idi, keçmiş əyyamlarda, İsfahan Şəhərində Qənbər adında kasıb bir kişi var idi. Bu kişinin gözünün ağı-qarası Murtuz adında bir oğlu var idi. Qənbər kişi o qədər kasıbdı ki, bir qarın çörəyini axşama kimi güclə qazanırdı.

Bir gün Qənbər baltasını götürüb meşəyə odun qırmağa gedirdi, Murtuz atasına dedi:

—Ata, məni də meşəyə apar.

Qənbər dedi:

—Oğul, gəl sən getmə. İnşallah böyüyəndən sonra gedərsən.

Murtuz ayağını yerə dirəyib dedi:

—Apar məni.

Qənbərin əlacı kəsilib Murtuzu yanına alıb meşəyə apardı. Murtuz bayır-bucaq görməmişdi.

Meşə Murtuza o qədər gözəl görünmüşdü ki, baxmaqla doymurdu. Murtuz atasından icazə alıb meşəni gəzməyə başladı. Elə bir neçə addım atmışdı, bir bulağa rast gəldi. Bulaq nə bulaq? Elə bil ki, göz yaşdı, axır. Murtuz doyunca su içdi, əl-üzünü yudu, qalxanda baxdı ki, ətraf çiyələklə doludu. Başladı çiyələk yeməyə. Başı bərk qızışdı. Nə qədər getdiyini bilmədi. Bir də baxdı ki, qabaqdan dağ boyda bir şey gəlir. Murtuz qorxudan çıxdı çinar ağacının başına. Dayanıb diqqətlə baxdı, gördü bu bir cür nəhəng şeydi. Uzunboy, yekəbaş, irigöz, amma tək bircə uzun qolu və əlinin də altı barmağı var. Bu altı barmaq-təkqol Murtuzu görəndən kimi dayanıb, ağacın başına baxdı.

Murtuz baxıb gördü ki, bunun qoltuğunda bir ceyran var, gözünün yaşını elə axıdır ki, gəl görəsən.

Altıbarmaq-təkqol dedi:

—Ədə, düş ağacdən!

Murtuz qorxusundan lap ağacın başına çıxdı. Altı barmaq-təkqol gördü bu ağacdən düşməyəcək. Əlini çinar ağacının lap başına uzatdı. Murtuzu götürüb yerə qoydu. Murtuz baxıb gördü ki, altıbarmaq-təkqol bunu yeyəcək. Onun əlindən qurtarmaq üçün dedi:

—Sən ki, bu qədər uzunboysan, gücün necə, var ya yoxdu?

Altıbarmaq-təkqol dedi:

—Niyə yoxdu.

Murtuz dedi:

—Qoy mən sənin gücünü sınaıım. Əgər güclü oldun, sözüm yoxdu, mənı ye!

Altıbarmaq-təkqol xəbər aldı:

—Mənim gücümü sən necə sınaıacaqsan?

Murtuz dedi:

—Mən çıxım bu ağacın lap kəlləsinə. Sən də güc ver, əgər ağacı kökündən çıxarıb ata bildin, onda bilərəm ki, sən güclüsən. Yoxsa, çıxardıb ata bilmədin, onda mənı yeməyib, o ceyranı da mənə bağışlarsan.

Altıbarmaq-təkqol Murtuzun şərtinə razı oldu. Murtuz yekə bir çınar ağacı tapdı. Sonra ətəyi ilə papağını qum ilə doldurub tez çınar ağacının kəlləsinə çıxdı. Altıbarmaq-təkqol çınarı qucaqlayıb, güc verdi ki, kökündən çıxartsın. Gücü çatmadı, başını yuxarı qaldırıb əlini uzatdı. Murtuzu ağacın başından alıb yerə qoymaq istədi. Murtuz ətəyi ilə papağında nə qədər qum vardı, altıbarmaq-təkqolun gözünə tökdü. O yerə yığılıb, çapalamağa başladı.

Murtuz tez ağacdan yerə düşüb, ceyranı da götürüb, qaçdı. Az qaçdı, çox qaçdı, gəlib çatdı atası odun doğradığı yerə. Gördü ki, atası burda yoxdu. Ceyran birdən dil açıb dedi:

—Murtuz, mənı hara aparırsan?

Murtuz dedi:

—Evimizə aparıram.

Ceyran dedi:

—Mənim Pəri dağında bir cüt balam var. Burax mənı, sənə bir yaxşı şey verim.

Murtuz dedi:

—O nə şeydi?

Ceyran dedi:

—Yerdən bir çubuq götür, yavaşca batır mənim burnuma. Mən asqıran kimi ağzımdan bir qiymətli daş düşəcəm, alıb saxlarsan, sənə gərəm olar.

Murtuz əyilib yerdən bir çubuq götürdü, ceyranın burnuna batırdı, ceyran asqırdı, ağzından parıldayan bir daş düşdü. Murtuz yerdən daşı götürüb cibinə qoydu.

Ceyran dedi:

—Mən gedirəm. Nə vaxt işin darlığa düşsə, gələrsən Pəri dağına, mən qulluğunda hazırım.

Onlar halallaşmış ayrıldılar.

İndi sənə xəbər verim Qənbərdən.

Qənbər meşəni ələk-fələk eləyib Murtuzu tapa bilmədi, kor-peşman şəhərə qayıtdı. Daha odunu da satmayıb, evinə gəldi, oturub ağlamağa başladı. Gün batdı, qaranlıq düşdü.

Qənbər gördü ki, yox Murtuz gəlib çıxmadı. Durdu ayağa ki, yenə gedib meşəni axtarsın.

Elə qapıdan çıxmaq istəyirdi birdən gördü ki, budu, Murtuz qapıdan içəri girdi. Qənbər oğlunu görən kimi sevinib onun o üzündən, bu üzündən öpdü, xəbər aldı:

—Oğul, haradaydın?

Murtuz başına gələni atasına danışdı. Amma parlayan daş Murtuzun yadından çıxmışdı. Hər ikisi oturub çörəklərini yedilər, çırağı söndürüb yatdılar.

Murtuz paltarını soyunub küncdə asmışdı. Özü də çoxdan yuxlamışdı. Amma Qənbər kişi yerinin içində qurdalanırdı. Qənbər kişinin gözü birdən küncə sataşdı. Gördü ki, Murtuzun donu alışıb yanır. Diksinib yerindən qalxıdı. Səhəngdə su vardı, tez götürüb donun üstünə tökdü. Gördü yox, sönmədi. Tez bayıra çıxıb təzədən su gətirdi, donun üstünə tökdü. Gördü ki, xeyr, sönən deyil, dondan yapışıb bayıra atdı. Don gedib odun şələsinin üstünə düşdü, yanmağa başladı. Qənbər kişi gördü bütün səhər yanacaq. Qorxudan evə qaçıb, qapıları bağladı, bir küncə qısılib, gözlərini də bərk-bərk yumdu. Murtuz səhər ayılıb gördü ki, donu yoxdu. Bayıra çıxıb gördü donu atılıb odun şələsinin üstünə. donunu evə gətirdi. Atasını çağırdı, gördü ki, atası haçandı ölüb. Murtuz ağlamağa başladı. Donunu qurudub geyindi, bazara çıxdı. Hər kimə dedi ki, atam ölüb, heç kim yaxın durub kömək eləmədi. Axırda evə qayıdıb nə ki, mitil-şitilləri vardı, çəkib bazara satdı, bir hambal çağırıb atasını qəbiristanlığa aparıb dəfn elədi.

Bir müddət Murtuz başlı-başına küçələrdə veyilləndi. Bir gün bazarda dolanırdı, birdən yerdə bir parça çörək gördü, əyildi çörəyi götürdü, cibinə qoydu. Əlini cibinə salanda gördü cibinə bir şey var. Tez çıxartdı gördü ki, bu ceyran verən daşdı. Daşı əlinə alıb bazarda oynada-oynada getməyə başladı.

Qazı bazarda gəzirdi, gördü ki, bir uşaq əlində qiymətli bir daş parçası oynadır. Qazı Murtuza yanaşıb biləyindən yapışdı, dedi:

—Sən bu daşı xanın xəzinəsindən oğurlamısan.

Murtuz ağlayıb dedi:

—Daşı meşədən tapmışam.

Qazı daşı Murtuzun əlindən alıb getdi.

Murtuz ağlaya-ağlaya gəlib böyük bir imarətin qabağına oturdu. Demə bu imarət xanın imarəti imiş. Xan birdən ağlamaq səsi eşitdi. Acığı tutdu, adam göndərüb dedi:

—Gedin, görün, o ağlayan kimdi?

Xanın adamları küçəyə çıxıb gördülər ki, bir uşaqdı, aqlayır. Tutub xanın yanına gətirdilər.

Xan Murtuzdan xəbər aldı:

—Oğlan, niyə ağlayırsan?

Murtuz dedi:

—Mənim işıldayan bir daşım var idi, bazarda əlimdə oynadırdım. Qazı əlimdən aldı.

Xan çox təəccüb elədi ki, görəsən bu necə qiymətli daşdı ki, uşaq ondan ötrü ağlayır. Əmr eləyib qazını çağırırdı. Xəbər aldı:

—Qazı, bu uşaq deyir ki, qazı məndən daş alıb, o necə daşdı?

Qazının nitqi kəsilib haçandan-haçana dedi:

—Xan sağ olsun, mən elə bildim ki, xan məni böyük bir məsələdən ötrü çağırır. Amma çifayda ki, bir uşağın sözü ilə mən boyda kişini bura gətirmisən.

Xan bu sözdən sonra başını aşağı salıb dinmədi. Qazı daşı çıxarıb dedi:

—Bu daş mənimdi. Neçə vaxtdı ki, itmişdi. Dünən bazarda bu uşağın əlində gördüm, aldım.

—Xan baxıb gördü ki, bu çox qiymətli daşdı. Əgər bütün xəzinəsini versə, yenə bu daşın qiymətini ödəyə bilməz, dedi:

—Oğlan, bu daşı sən hardan almısan?

Murtuz and içib özünü öldürdü ki, daşı tapmışam.

Qazı dedi:

—Daş mənimdi. Yalan deyir.

Qazı him-cimlə xanı başa saldı ki, “bu bizi biabır eləyəcək, itir bunu getsin”. Xan əmr verdi ki, Murtuz qazıya böhtan atdığına görə ayağına yüz çubuq vurulsun.

Fərraşlar Murtuzu aparıb ayaqlarını falaqqaya saldılar. Qırx çubuq vurmuşdular ki, gördülər bunda daha hey qalmadı. Fərraşlar elə bildilər ki, ölübdü, aparıb bir dərin dərənin dibinə atdılar.

Murtuz haçannan-haçana özünə gəlib gördü ki, ayaqlarının altı dəridən çıxıb. İstədi dura, gəzə, gördü ki, ayaqlarını yerə qoya bilmir, dizi üstə iməkləməyə başladı. İməkləyə-iməkləyə dərədən çıxdı, üz qoydu günbatan tərəfə getməyə. Neçə gün neçə gecə yol gedib, gəlib çatdı bir meşəyə. Murtuz burda daldalanıb qalmaqda olsun, sənə xəbər verim pəri dağında olan ceyrandan. Ceyran gəzə-gəzə gəlirdi, güzarı düşdü meşəyə, gördü ki, bir uşaq zarılısı gəlir. Axtara-axtara gəlib Murtuzu tapdı. Xəbər aldı:

—Murtuz, bu nə gündü düşmüşsən?

Murtuz başına gələnə ceyrana danışdı. Ceyran dedi:

—Gəl, min dalıma.

Murtuz ceyranın dalına mindi. Ceyran onu Pəri dağına gətirdi.

Ceyranın iki balası vardı. Murtuzu da bunlara qoşub elədi üç. Əlinə düşəni gətirib Murtuza verirdi. Ta Murtuzun ayaqları sağaldı. Ceyran xəbər aldı:

—İndi necəsən?

Murtuz dedi:

—Yaxşıyam, izin ver, gedim vətənə.

Ceyran dedi:

—Murtuz, burdan düz gedərsən. Qabağına bir meşə gələr. Girərsən o meşəyə.

Görəcəksən ki, lap meşənin qurtaracağında bir ağac var. Bu ağacın hər yarpağı bir yorğan boydadı. O yarpaqdan dörd dənə dərib, büküb, mənə gətirərsən. Amma nəbada qayıdıb dala baxasan.

Murtuz dedi:

—Baş üstə!

Murtuz çox gedib, az dayandı, az gedib, çox dayandı, gəlib çatdı meşəyə. Meşəni vurub başa, gördü, lap axırda bir ağac var. Hər yarpağı bir yorğan boyda. Dörd yarpaq dərib бүkdü, qoltuğuna vurdu dala baxmayıb daban aldı qaçmağa. Bir xeyli yol gedəndən sonra bir yoncalığa çatdı. Gördü ki, burda bir tülkü var, bu tülkünün ayağına qələm batıb, naləsi ərşə çıxır.

Murtuz tülkünün ayağından qələmi çəkib çıxartdı. Tülkünün ayağını sarıdı, qucağına alıb özü ilə apardı.

Ceyran oturmuşdu, gördü ki, Murtuz gəlir, qucağında da bir tülkü. Dedi:

—Murtuz, bu nədi?

Murtuz əhvalatı ceyrana danışdı. Ceyran razı oldu, tülkünü burda saxladılar. Bunun ayağına müalicə eləyib sağaltdılar.

Bir gün tülkü nəzərini Murtuza saldı, gördü ki, bu çox qəmli-qəmli oturub-durur. Xəbər aldı:

—Qardaş, niyə belə qəmlisən?

Murtuz dedi:

—Heç, elə-belə.

Tülkü dedi:

—Yox, səndə bir şey var. İndi ki biz burda qardaş olmuşuq, lazımdı ki, dərdimizi bir-birimizdən gizlətməyək.

Murtuz dedi:

—Tülkü qardaş, mənim başıma xan bir müsibət açıb ki, ölən günümə kimi yadımdan çıxmaz.

Tülkü dedi:

—Qardaş, de görüm xan sənin başına nə müsibət gətirib?

Murtuz başına gələni tülküyə nağıl elədi.

Tülkü dedi:

—Elə bunun üçün qəmlisən? Dur ayağa, gedək, mən qazının başında elə bir turp əkim ki, sən özün də afərin deyəsən.

Murtuz razı olub hazırlaşmağa başladı:

Bunlar gedəndə ceyran dedi:

—Götür, bu yarpaqları da apar. Bunlarda bir xasiyyət var ki, kim bunun suyunu içsə, buynuz çıxardar. Birtəhər eləyib, bunun suyundan qaziya içirdərsiniz, sonra camaata xəbər verərsiniz ki, qazi buynuz çıxardıb.

Murtuz tülküyə qoşuldu. Az gedib, çox dayandılar, çox gedib, az dayandılar, axırda özlərini yetirdilər xanın yaşadığı şəhərə.

İndi sizə xəbər verim qazı ilə xandan.

Qazı ilə xan Murtuzu ölmüş bilib, işıldayan daşı bölüb, hərəsi öz payını götürdü. Murtuzun atadan qalma bir uçuq-sökük evi vardı. Qazı bu evi də sökdürüb yerində bir yaxşı imarət tikdirdi.

Murtuzgil şəhərə girib bir buyana, bir oyana baxdılar. Murtuz tülküyə dedi:
—Tülkü qardaş, mənim atadan qalma bir evim var, gəl gedək bizə, nə tədbirimiz varsa, orda görək.

Tülkü razı oldu, bir-birinə qoşulub gəldilər. Murtuzün evinə çatanda Murtuz baxıb məəttəl qaldı. Tülkü elə bildi ki, o evlərinin yerini itirib. Xəbər aldı:

—Qardaş, olmaya çaşıbsan?

Murtuz dedi:

—Tülkü qardaş, çaşmamışam, amma bizim evin yerində təzə imarət salınıb.

Tülkü çox bilən olar, odur ki, dedi:

—Qardaş, bu imarəti, yəqin sən gedəndən sonra qazı tikdirib.

Murtuz gördü ki, tülkü çox ağılabatan söz deyir.

Tülkü dedi:

—Murtuz qardaş, səhər olan kimi məni alıb apararsan qazının imarətinin qabağına.

Qazının arvadı məni görəndən kimi deyəcək: “Bu tülkünü neçəyə deyirsən?”. Sən deyərsən ki, “yüz tümənə deyirəm”. Məni satarsan qazının arvadına. Özün də bu çəpərin dibində məni gözlərsən.

Sabahısı Murtuz tülkünün boğazına bir ip bağlayıb qazının imarətinin qabağına gətirdi. Tülkü oynamağa başladı. Qazının arvadı pəncərədən baxırdı, gördü ki, bir oğlan yaxşı bir tülkü oynadır. Bu tülkü elə oynayır ki, lap adamın aqlını başından alır. Öz-özünə dedi: “Əcəb ürəkaçan tülküdü!”. Tez adam göndərüb Murtuzü çağırırdı. Murtuz tülkünü qazının arvadının yanına gətirdi.

Qazının arvadı soruşdu:

—Bu tülkünü satmazsan?

Murtuz dedi:

—Niyə satmaram.

Arvad dedi:

—Neçəyə deyirsən?

Murtuz dedi:

—Yüz tümənə!

Qazının arvadı Murtuza yüz tümən verib tülkünü aldı. Bir neçə gün tülkü qazının arvadının yanında qaldı. Bir gün gecənin yarısında tülkü durub, taxça-buxçanı gəzib, gördü ki, taxçada bir səmic şit yağ, kasada bir xeyli zəfərən var. Tülkü quyruğunu yağ sərnicinə batırdı, sonra kasaya saldı, zəfəranlı elədi. Qazının arvadı bərk yatmışdı. Tülkü

zəfəranlı quyruğunu arvadın uzunə sürtdü, sapsarı elədi, pəncərədən çıxıb özünü Murtuza yetirdi. Murtuz yatmayıb yolunu gözləyirdi. Xəbər aldı:

—Tülkü qardaş, necə gəldin?

Tülkü dedi:

—Sonra danışıyıq. Səhər açılan kimi mənə aparıb indi də xanın arvadına satarsan.

Murtuz razı oldu. Səhər tezdən Murtuz xanın imarətinin qabağına gəldi, tülkünü oynatmağa başladı. Xanın arvadı səsə bayıra çıxıb gördü ki, bir tülkü oynadırlar, tülkü elə gözəl oynayır, gəl görəsən. Murtuzu çağırtdırıb dedi:

—Tülkünü satırsan?

Murtuz dedi:

—Satıram.

Arvad dedi:

—Neçəyə deyirsən?

Murtuz dedi:

—Yüz tümənə!

Xanın arvad razı oldu yuz tümən verib tülkünü aldı. Gündüz axşama kimi oynatdı. Yatmaq zamanı gələndə tülkünü otağın içinə buraxdı, özü yığılıb yatdı. Tülkü gecənin yarısında durub yağdan, zəfərandan tapdı, quyruğunu bulayıb xanın arvadının üzünə sürtdü. Sonra qaçıb özünü Murtuza yetirdi. Bunlar burda qalsın, sənə xəbər verim qazının arvadından.

Qazının arvadı səhər tezdən durub aynaya baxdı, gördü ki, rəngi sap-sarı olub, qorxdu, tez qaçıb yerinə girdi. Qazı səfərdə idi. Qayıdıb evinə gəldi, gördü arvadı sapsarı saralıb, xəbər aldı:

—Arvad, naxoşluğun nədi?

Arvad dedi:

—Heç bilmirəm.

—Bir tərəfdən də xəbər çıxdı ki, xanın arvadı da bərk naxoşdu.

Tülkü Murtuza dedi:

—Murtuz, indi get bazara, bu pullarla özünə bir dəst paltar al.

Murtuz bazara gedib özünə bir dəst paltar aldı, geyinib tülkünün yanına gəldi.

Tülkü dedi:

—Murtuz, indi iş sənlikdi. Gedərsən bir qarı taparsan. Bu yarpaqları əzdirib suyunu bir şüşəyə tökərsən. Sonra qazının evinə gedərsən, deyərsən ki, mən həkiməm. Qazı səni söyüb qovacaq ki, “bir tikə boyla səndən nə həkim!”. Sən deyəsən ki, “al, bu yüz tümən sənə olsun. Sağaltdım, yüzə yüz verərsən”. O razı olub səni otağa aparacaq. Görəcəksən ki, qazının arvadı xəstə yatıb. Gedəndə də özünə sarı yağ apararsan. Yağı arvadın üzünə sürtərsən, isti su ilə çimzirdməyi əmr edərsən. Sonra iki gün heç kimi qazının arvadının yanına buraxmazsan. İki gündən sonra qaziya xəbər göndərərsən ki, arvadın yaxşı olub. Sonrası ilə işin yoxdu.

Murtuz bazara getdi, bir az sarı yağ olub özünü qazının qapısına yetirdi. Qazı bağda gəzirdi, gördü ki, geyimli-keçimli bir oğlan gəlir, soruşdu:

—Kimi istəyirsən?

Murtuz dedi:

—Həkiməm, eşitmişəm qazının arvadı naxoşdu, gəlmişəm onu sağaldam.

Qazı dedi:

—Səndən nə həkim? Sən boyda da həkim olar?

Murtuz dedi:

—Yüz tümən qoyum yanında. Əgər arvadını sağaltdm, yüz də üstəlik alacağam, sağalda bilmədim, yüz tümən sənə olsun.

—Qazı razı oldu. Murtuz qazının arvadı olan otağa keçib dedi:

—Məndən qeyri otaqda heç kim olmasın.

Hamı bayıra çıxdı.

Murtuz qazının arvadının əvvəl nəbzinə baxdı, sonra sarı yağı onun qollarına, bir də üz-gözünə çəkdi. Bərk-bərk sarıyıb hamama göndərdi. Qazının arvadı çimib evinə qayıtdı, aynaya baxıb gördü ki, üzündə sarılıqdan heç iz də yoxdu.

Qaziya xəbər gətirdi ki, arvadın sağalıb, qazı şad olub, iki yüz tümən çıxarıb Murtuza verdi. Tez xanın yanına gəlib, arvadının sağlamasını xana nağıl elədi. Xan tez Murtuzun dalınca adam göndərdi.

Xanın adamları gəlib, Murtuzu tapıb dedilər:

—Xan səni çağırır.

Murtuz dedi:

—Siz gedin, mən gələrəm.

Xanın adamları gedəndən sonra Murtuz tülkünün yanına gəldi. Tülkü Murtuzu görəndə kimi dedi:

—Murtuz, bilirəm niyə gəlmisən. Buradan durub, xanın yanına gedərsən. O, səni göndərər ki, “get arvadıma bax, gör naxoşluğu nədir”. Sən də gedib bir az yubanandan sonra xana deyərsən ki, “Sənin arvadının azarı sərçə naxoşluğudu”. Onda xan deyəcək, “dərmanı nədi?” Deyərsən ki, gərək sənənin ayağını falaqqaya salam, bir çubuq çəkəm, qanından bir qaşiq götürəm, məndə dərman var, gərək sənənin qanını o dərmana qatam arvad içsin, sağalsın. Xan arvadını çox istəyir. Elə ki, razı oldu xanı bir xəlvət otağa salarsan, ayağını falaqqaya salıb o qədər vurarsan ki, canı çıxar. Elə ki, xan öldü, cibindən xəzinənin açarını çıxararsan. Xəzinəni açarsan daşı götürərsən. Qayıdandan sonra hesablaşarıq.

Murtuz xanın yanına gəldi. Xan Murtuza yanında yer göstərib dedi:

—Həkim, mənə arvadım naxoşdu, get gör onun naxoşluğu nədi? Əgər sağalda bilsən, sənə üç yüz tümən verərəm.

Murtuz xanın arvadının yanına getdi. Yalandan nəbzini tutub xanın yanına qayıtdı. Xan xəbər aldı:

—Həkim, arvadımın naxoşluğu nədi?

Murtuz başını bulayıb dedi:

—Sənin arvadının naxoşluğu sərçə naxoşluğu. Onun dərmanı da çox çətin ələ gəlir.

Xan dedi:

—O dərman nədir ki, elə çətin ələ gəlir?

—Murtuz dedi:

—Məndə bir cür dərman var. O dərmana gərək sənin qanından qatıla, arvadına verilə.

—Nə eybi var, verək də.

Murtuz güldü. Xan xəbər aldı:

—Niyə gülürsən?

Murtuz dedi:

—Xan, bu qan gərək sənin ayağının altından alına. Bunun üçün gərək xəlvət bir otaq ola. O otaqda bir sən olasan, bir də mən, sonra mən sənin ayağını falaqqaya salam, ayağının altına bir çubuq çəkəm, qan hara yığılsa mən də ordan qan götürəm.

Bu belə deyəndə, xan fikrə getdi. Əvvəl istədi razı olmaya, amma arvadını çox istəyirdi.

Fikir elədi ki, “yaxşı, mən bir çubuqla ölməyəcəyəm ki, elə ki arvadımı sağaltdı, sirrim bayıra çıxmasın deyə, həkimin boynunu vurduraram”.

Xan razı oldu, ayağa durub xüsusi bir otaq ayırdı. Gizlincə falaqqanı, çubuğu otağa apardı. Murtuz qapını bərk bərk bağlayıb, xanı yerə uzatdı. Ayağını falaqqaya salıb bərk-bərk bağladı, əlinə çubuğunu alıb vurmağa başladı.

Bir də gördü xan yarımcaandı. Dedi:

—Xan, yadıncadı, mənə falaqqaya saldırb döydürdün, işıqlı daşımı aldın?

Xan bildi ki, bu Murtuzdu. Amma qapılar bağlı olduğundan dadı heç yana çatmadı.

Murtuz xanın ayağının altına əllyə qədər çubuq vurdu. Xan çubuqlara tab gətirə bilməyib öldü.

Murtuz xanın cibindən açarı götürdü, gedib xəzinənin qapısının açdı, işıldayan daşımı götürüb çıxdı. İndi sənə deyim tülküdən.

Murtuz gedəndən sonra tülkü gecəni yarı eliyib, qazının evinə gəldi. Gördü ki, qazı yatıb. Tez quyuğunu zəfəranlı eləyib, qazının üzünə sürtdü, geri qayıtdı. Gördü ki, Murtuz gəlib, xəbər aldı”

—Neylədin?

—Murtuz gördüyü işləri birbəbir tülküyə danışdı.

—Tülkü dedi:

—Qazının arvadının başına gətirəni, qazının öz başına da gətirmişəm. Bu yarpağın suyunu şüşəyə töküb cibinə qoyarsan, gədərsən qazının evinə, qabağında dayanarsan.

Qazının arvadı səni görən kimi çağıracaq: “Gəl ərim naxoşdur”, sən də gedib qazı ilə

arvadına bu yarpağın suyundan verərsən. Onlar yarpaq suyundan içən kimi buynuz çıxardacaqlar, dalı ilə daha sənin işin olmasın.

Murtuz qazının evinə tərəf gəlməkdə oldun, sənə xəbər verim qazının arvadından.

Qazının arvadı səhər yuxudan duranda gözü ərinin üzünə sataşdı, gördü ki, kişinin üzü-gözü sap-sarı saralıb, dedi:

—A kişi, sən də naxoşlamısan?

Qazı tez aynaya baxıb gördü ki, rəngi saralıb, arvadına dedi:

—Arvad, tez o cavan həkimi tap, gətir.

Qazının arvadı küçəyə çıxdı. Murtuzu görən kimi tanıyıb dedi:

—Ay qardaş, qazı səni çağırır.

Murtuz bulirdi ki, iş nə yerdədi. Tez özünü qazıya yetirdi gördü ki, qazı yorğan-döşəkdədi. Dedi:

—Olmasın azar?!

Qazı dedi:

—Həkimbaşı, mənim dərdimə çarə.

Murtuz qazının arvadından iki piyalə aldı. Yarpağın suyundan piyalələrə töküb birinin qazıya, birinin də arvadına verib dedi:

—Bircə bu dərmanları için!

Yarpaq suyunu içən kimi, ər-arvad ikisi də qoşa buynuz çıxartdılar. Qazı o yandan, arvadı bu yandan başlarına döyə-döyə qaldılar.

Qoçaq tülkü özünü camaata yetirib, car çəkdi ki, qazı buynuz çıxardıb.

Camaat yığışıb gəldi. Həqiqətdə də gördülər ki, qazıyan arvadı buynuz çıxardıblar. Yerbəyerdən onları daşa basdılar, sonra da götürüb çaya atdılar. Murtuz qazının mal-dövlətinin camaata payladı. Özü də ceyran və tülkü ilə həmişəlik yoldaş oldu.

Onlar yeyib, içib, yerə keçdilər, siz də yeyin, için, mətləbə çatın.

Veb direktor: Betti Bleyer

Mətni yığdı: Nərgiz Abadi

Veb üçün hazırladı: Ülviyyə Məmmədova

AZERİ.orga qoyuldu: oktyabr, 2003-cü il